

Hermeneutiğin Uluslararası İlişkilere Etkisi: Çin İle Filipinler Arasındaki Bölgesel Uyuşmazlık Sorunu

Öğr. Gör. Dr. İshak Turan

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0428-7032>

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Zonguldak – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 19.09.2020

Kabul: 18.04.2021

On-line Yayın: 30.06.2021

Anahtar Kelimeler

Hermeneutik

Yorumsamacı

Çin

Güney Çin Denizi

Araştırma Makalesi

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.28874>

Öz

Bir yorumlama sanatı olarak hermeneutik, sosyal bilimlerde giderek popülerite kazanmaktadır. Antikite dönemden günümüze kadar gelen hermeneutik yaklaşım, ilk olarak teolojik ve hukuk metinlerinde ortaya çıksa da 18. yüzyılda artan bireysellik ve bilimsel ilerleme ile sosyal bilimlerde de görülmeye başlanır. Tek bir doğruyu aramaya yönelik yorumlama çalışmaları, başlarda hermeneutiğin pozitivist bir metodolojik yöntemle ele alınmasına neden oldu. Ancak daha sonra ortaya çıkan eleştirel yaklaşımlar, hermeneutiğin yorumcu sosyal bilimlerde de yer bulmasını sağladı. Hermeneutik, dönemin bilimsel felsefesi yaklaşımlarından doğrudan etkilenmektedir. Döneme damgasını vuran filozofların ve bu alanla ilgili çalışma yapan düşünürlerin yaklaşımlarının da yorumlama yöntemlerini etkilediği görülmektedir. Dönem ve düşünür ilişkisi, metinlerin yeniden değerlendirilmesinde her zaman temel bir etkiye sahip olmuştur. Bu bağlamda temel bilimlerden faydalanan Uluslararası İlişkiler ana bilim dalının da hermeneutikten etkilenmemesi mümkün değildir. Uluslararası İlişkiler disiplini aslında birçok alt disiplini içinde taşıyan bir alandır. Siyaset bilim, Teoloji, felsefe, Sosyoloji, Hukuk, İktisat ve Çevirebilim bunlardan başlıca olanlarıdır. Bundan dolayı, bu alt disiplinlerdeki metinlerden beslenen Uluslararası İlişkiler alanındaki araştırmacılar, çalışmalarında bu beslendikleri metinlerden etkilenmektedir. Özellikle Hukuk metinlerin yazılı olmasına karşın yer yer muğlak ifadeler içermesinden dolayı küresel ya da bölgesel başat güçlerin bundan kendi çıkarlarına yönelik yorumsama yaparak fayda sağladığı görülmektedir. Bu çalışma, Çin ile Filipinler arasında Güney Çin Denizi'ndeki tartışmalı adalar sorununun Uluslararası Adalet Divanı'na taşınmasını bir vaka analizi olarak hermeneutiğin kavramsal bir çerçeve içerisinde sosyal bilimlerde nasıl şekillendiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Turan, İ. (2021). Hermeneutiğin Uluslararası İlişkilere Etkisi: Çin İle Filipinler Arasındaki Bölgesel Uyuşmazlık Sorunu. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(85): 431-447.

Hermeneutics and Its Effect on International Relations: Territorial Disputes Between China and The Philippines

Lect. Dr. İshak Turan

Zonguldak Bulent Ecevit University, Foreign Language High School, Zonguldak – TURKEY

Article History

Submitted: 19.09.2020

Accepted: 08.04.2021

Published Online: 30.06.2021

Keywords

Hermeneutics
Interpreting
China
South China Sea

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.28874>

Abstract

Hermeneutics, as an art of interpretation, is gradually gaining popularity in social sciences. Hermeneutical approach, starting from the Antiquity period until today, appeared first in the texts of Theology and Law. With the growing individualism and scientific progress in the eighteenth century, hermeneutics has been seen in a various social science. The efforts to set "one right" in interpreting have led hermeneutics to be discussed in a positivist methodology at the beginning. But then, the new critical approaches have ensured hermeneutics to take part in social sciences as well. Hermeneutics is directly influenced by the scientific philosophy of the time. It seems that philosophers who left their marks in the period and the approaches of thinkers working on this field also have affected interpretation methods. The relationship between the period and the thinker has always had a fundamental influence in re-evaluating the texts. It is no wonder that the department of International Relations which benefits from basic sciences to have been affected by that trend. International Relations is a field that carries a variety of studies in many sub-disciplines. Political Science, Theology, Philosophy, Sociology, Law, Economics and Translation Studies are the main ones. Therefore, researchers in international relations, benefiting from texts in these sub-disciplines, are influenced by their interpreted text in their works. It is seen that the global or regional dominant powers take advantage of it by interpreting in accordance with their own interests since the written legal texts usually contain ambiguous expressions. This study aims to reveal how hermeneutics is shaped in social sciences within a conceptual framework by analyzing the problem of the controversial islands on the South China Sea between China and the Philippines at the International Court of Justice as a case study.

1. Giriş

Teorik çalışmalarda açıklama ya da yorumlama önceliği tartışması üzerinde kendisine yer bulan hermeneutik kavramı, Yunan mitolojisinde tanrılar ile insanlar arasındaki iletişimsel aracı görevi gören Hermes adlı tanrıdan gelmektedir. Doğa bilimlerindeki gözlenebilen ve doğrulabilen bilginin ve pozitivist epistemolojiye dayanan metodolojik yaklaşımın benzer şekilde sosyal bilim teorilerine de uygulanmak istenmesi, yorumcu sosyal bilimlerde benzer hâkimiyeti sağlayamamıştır. Kutsal kitapların ya da hukuk metinlerinin tek bir otorite tarafından tek bir şekilde yorumlanabilir olacağına iddia edilmesi, Orta Çağ döneminde ilk olarak Luther ile bir kırılma noktası yaşamıştır. Benzer bir süreç de modern bilim dönemine karşı gelişen eleştirel yaklaşımlarda da görülmektedir. Bilgi-iktidar ilişkisi içinde, bilginin tek bir elden ya da tek bir doğru şekilde yönlendirilmek istenmesi, buna karşı gelişen yaklaşımların da artmasına neden olmaktadır. Bir araç olarak kullanılmaya başlayan hermeneutik, özellikle matematiksel nesnel yaklaşımların getirilmesinin pek mümkün olmadığı sosyal bilimlerde hala tartışmalı bir konudur. Wilhelm Dilthey'den etkilenen iktisatçı ve sosyolog olan Max Weber, hermeneutik yöntemini benimsemiş ve toplum bilimlerinin insan davranışlarını açıklamak değil bilakis anlamaya yönelik olduğunu belirterek salt gözlem ve deneye dayalı sosyal bilgiyi yadsımıştır (Yalvaç 2015: 42).

Konu üzerinde yapılan literatür taramasında da yorumsamacı yaklaşım ile sosyal bilimlerde Uluslararası İlişkiler disiplini arasındaki ilişkiyi doğrudan ortaya koyan çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Bundan dolayı bu çalışmanın bu eksikliğin giderilmesi konusunda literatüre katkı vermesi beklenmektedir. Bu açıdan bu çalışma, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) ile Uluslararası Adalet Divanı (UAD) yazılı metinlerinin Çin ile Filipinler arasındaki Güney Çin Denizi (GÇD) üzerindeki tartışmalı adalar sorununda nasıl farklı şekilde yorumlanabildiğini ve metnin yorumlanması ya da uygulanmasındaki güç-iktidar ilişkisini açığa çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle hermeneutiğin kavramsal çerçevesi ortaya konularak, yöntem açısından oldukça detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Ayrıca hermeneutiğin dil ile olan yakın ilişkisi ve yine hermeneutiğin nesnel bir yorumlamasının mümkün olup olmadığı üzerinde durulacaktır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, hermeneutiğin bilimsel bir çerçeve kazanmasında ve gelişmesinde rol oynayan başlıca temsilcilerine yer verilerek, hermeneutiğin sosyal bilimlerde kullanılmaya başlanmasının nasıl gerçekleştiği tarihsel bir süreç içerisinde incelenecektir. Dördüncü bölümde, hermeneutik bağlamında Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde oldukça sorunlu olan deniz alanları egemenliği ve bu konuda uluslararası anlaşmalarda yer alan hususlar, yazılı metinler; Çin ile Filipinler arasındaki UAD davasında bir vaka analizi olarak hermeneutik kavramsal çerçevesi içerisinde ele alınacaktır. Son olarak, çalışmanın sonuç bölümünde varılan yargılar değerlendirilecektir.

2. Hermeneutiğin Kavramsal Çerçevesi

2.1. Hermeneutik Nedir?

Hermeneutik kavramı, Yunanca “yorumlamak” anlamına gelen “hermeneuein” fiilinden ve “yorum” anlamına gelen “hermeneia” isminden gelmektedir (Palmer 2008: 39). Hermeneutiğin sözlük anlamı, “anlaşılması zor olanı basit hale getirmektir” (Neuman 2009: 130). Hermeneutikte önemli olan bir şeyi daha kolay kavranabilir kılmaktır. Hermeneutik, tarihsel metinlerin yazarın zihninden yola çıkarak günümüze göre anlaşılır hale getirilmesi (reconstructive interpretation) de denilebilir (Görener 2006: 70). Hermeneutiğin birden çok tanımı yapılabilmektedir ancak bir metnin ya da durumun yorumlanması olarak da kısaca tanımlanabilir. Hermeneutik özellikle sosyal bilimlerin omurgasına oturmuş ve bu bilimlerin gelişmesinde yönlendirici rolü vardır. Felsefi olarak hermeneutik, 17. yüzyıldan beri “insan bilimlerinde bir anlamlandırma ve açıklama modeli” olarak da kullanılmaktadır (Kılıç 2010: 119).

Hermeneutik bir tür açıklama teorisi değildir bilakis bir tür anlama çabasıdır ve bu bağlamda

Alman fenomenolojisi ile varoluş felsefesinden etkilenmiştir (Palmer 2008: 37). Teorileri anlama ya da açıklama tartışması ciddi boyutlarda ele alınmaktadır. Kılıç (2014: 8)'a göre; "anlamada, sözün veya metnin bütünlüğüne ve orijinalliğine saygı göstererek iç münasebetlerin özüne nüfuz etmeye yönelme etken bir tavır olurken; açıklamada, olguların sebeplerini belirleme çabası ve parçalara bölme daha etkin bir tavır olarak ortaya çıkar". Yani, açıklamada daha çok yapısalcılık ön plana çıkmaktadır. Diğer bir tartışma konusu ise, anlama ile yorumlama arasında bir fark olup olmadığı üzerinedir. Hermeneutiği bilimsel seviyeye çıkartan Schleiermacher için anlama ile yorum aynıyken, Gadamer için ise anlama, yorumlamayla kişinin kendisinin de anlaması şeklinde gelişen bir süreçtir (Görener 2006: 69). Anlama ile yorumlama arasında kavramsal bir ayrıma gidilmesi tartışmalıdır. Ancak anlama ve yorumlama sanatı olarak hermeneutik, anlama nasıl ulaşılır sorusuna cevap bulmaya da çalışmaktadır (Görener 2006: 69).

Peki, metni yorumlama ihtiyacı neden ortaya çıktı? Bu ihtiyaç, yazarın metinde herkesin anlayamayacağı ya da farkına varamayacağı bir anlam olduğu fikrinden ortaya çıkmıştır (Toprak 2003: 7). İlk olarak kehanetlerin yorumlanması ile ortaya çıkan bu yaklaşım, zaman içinde Teoloji ve Hukukta bir anlama yöntemi olarak gelişirken, Orta Çağ'da dogmatik hal almış ve son olarak da felsefi ve bilimsel bir aşamadan da geçerek günümüze kadar gelmiştir (Toprak 2003: 8). Bir kelimenin anlamı, onun dildeki kullanıma bağlıdır ve bu gizli anlamı çıkarmak için de o sözün nasıl kullanıldığını bilmek gerekiyor (Alpyığıl 2003: 43). Bir okey oyununda rakibe belirli taşları göstermek, oyunu bilmeyende bir etki uyandırmaz ancak oyunu bilen ya da daha önce oyuna aşına olan kişi için bu bir anlam teşkil eder. Oyun bitti demek yerine sadece "okey" denilmesi kişide aynı anlamı uyandırır. Diğer bir ifadeyle, bazı sembollerin ya da kelimelerin nasıl anlamlandırıldığı veya kullanıldığı ancak kurumlar/kurallar içinde öğrenilebilir (Alpyığıl 2003: 44). Yorumsamacı yaklaşım, insan zihninin salt ampirik metotlarla sınırlı olduğunu kabul etmediği gibi insan bilincinin dil vasıtasıyla bütüncül bir hal aldığı ileri sürer (Ağcan 2014: 99). Böylece özne-nesne karşıtlığı yerine bir bütünleşmesi söz konusudur ki Gadamer buna ufukların birleşmesi der. Bu bakımdan anlam taşıyıcısı olan metnin okur tarafından doğru ya da yanlış anlaşılması durumu her zaman vardır ve bu sebeple metindeki "gizli" ve "derin" anlamı ortaya çıkartabilmek için çeşitli hermeneutik kriterleri devreye girer (Toprak 2003: 7-8). Zaten hermeneutiğin amacı da "pandoranın kutusu"nu açmaktır.

2.2. Hermeneutik ve Yöntem

Hermeneutik özellikle bilimsel bir alanın parçası olana kadar başlıca iki yöntem etrafında gelişti: "gramatik" ve "alegorik" yöntem. Gramatik yöntem daha çok dil bilgisini temel alırken, alegorik yöntemde ise metni aktaranın kişisel yorumlarını da içermektedir. Antikite dönemde alegorik yöntem öne çıkmaktadır. Alegorik yöntem bir parça ideoloji içerebilir. Bu yöntemle tek bir metinden onlarca farklı yorum çıkarılabilir. Dönemin Stoacıları olan Homeros'un tanrı ile ölümlüler arasında kozmik güç taşıdığına inanırlardı. Bu yüzden kendisinden yaklaşık 400 sene sonra yaşayan Sokrates, Platon ve Aristoteles gibi düşünürler, Homeros'un eserlerini (İlyada ve Odysseia) halkın anlayabileceği şekilde dönemin ruhuna uyarlayarak yeniden yorumlamışlardır (Toprak 2003: 24-25). Homeros'un eserlerinde alegorik yöntemi benimsemesindeki amaç, arada geçen yaklaşık 400 yıl boyunca dildeki değişimlerin yeni döneme yabancılaşmasıdır. İnsanın iç dünyası ile dış görünümünün aynı olamayacağını iddia eden Kilise yaklaşımı, tanrının sözlerinin de düz anlamlarıyla anlaşılamayacağını ifade ederek; "resmin arkasına gizlenmiş derin yüce anlamı" bulup ortaya çıkarma görevinin Kilise'ye ait olduğunu iddia etmiştir (Toprak 2003: 33). Dönemin dinsel anlamı, otorite olan Kilise tarafından belirlenmekte ve halk da kutsal kitapları dil farklılığından dolayı anlama durumunda değildi. İncil'i halkın anlayabileceği şekilde Almancaya çeviren teolog Martin Luther, böylece anlamın yorumlanmasında aracı kurum olan kiliseyi ortadan kaldırmak istemiştir. Halk ile İncil arasındaki dil bariyerini kaldıran Luther'in kullandığı Almanca, bugün Almanya'nın basın ve yayın dili olarak kullanılmaktadır.

Luther, çevirisinde orijinal diller olan Yunanca ve İbraniceyi temel alır ve alegorik bir yorumlamaya kalkışmaz (Toprak 2003: 34). Kişisel yorumlarını katmadan yapısal bir yaklaşım sonunda bütüncül bir anlam çıkartan gramatik yöntem, kişisel fikirlerden bağımsızdır. Luther'in de en büyük özelliği gramatik bir İncil çevirisi/yorumlaması yapmasıdır. Dilbilimsel yorumlamada, dilin sadece yapısı değil aynı zamanda da morfolojik, sentaks ve semantik gibi dil mantığını da içine katarak gerçekleşir (Kırca 2010: 19). Bu sebeple, 18. yüzyıla kadar Antikite döneminden uzaklaşan Avrupa'nın, temel hermeneutik anlayıştan uzak kalması da anlaşılır. Zaten Orta Çağ boyunca, Kilise'nin etrafında dönen bir tür yorumsamacı yaklaşım hâkimdi.

Modernite içinde gelişen pozitivism, rasyonalizm ve empirizmin bir birleşimi olarak ortaya çıkmış ve pozitivismin kurucu olarak da bilinen Auguste Comte, doğa bilimlerinin toplumsal bilimlere de uygulanabileceği fikrini ortaya atmıştır (Şişman 1998: 3-4). Comte, temel aldığı pozitivist teoriyi, "akıl ekseninde gözlem ve deneyi referans alarak somut olguları ve olgular arası ilişkileri tahlil etme girişimi" olarak tanımlamaktadır (Kızılcılık 2004: 30). Pozitivism, tüm olguları yasalar ya da deneyler yoluyla açıklamayı temel aldığı için, metinlerdeki yorumsamacı yaklaşımların da belirli kurallar doğrultusunda gelişmesini bekler. Belli kurallar ile kastedilen daha nesnel yorumsamacı yaklaşımların olması gerektiğidir. Dilthey'e göre iki tür bilim vardır; ilki doğa bilimleri (Naturwissenschaft) diğeri ise tinsel bilimlerdir (Geisteswissenschaft) ve ikinci olanı, tarihsel süreç içinde insanların yaşam deneyimlerinin empati yoluyla anlaşılmasına (verstehen) dayanır (Neuman 2009: 130). Yorumsamacı yaklaşıma göre, insanın varlığı anlamlar ağı tarafından kuşatılmıştır ve bu anlamlar sadece insan zihninde değil aynı zamanda da eylemlerinde de yer alır (Şişman 1998: 13). Yorumsamacı yaklaşımda özne olan doğa değil insandır. Bundan dolayı sosyal olarak inşa edilmiş toplumsal olaylarda, pozitivist yaklaşımlar getirmek tartışmalıdır. Sosyoloji alanında, pozitivist ve hermeneutik yaklaşım sorunu yüz yıllardır tartışılmaktadır. Sosyolojinin kurucusu olarak da bilinen Comte, doğa bilimleriyle doğaya hükmetme anlayışını (gözlemlenebilir olgular üzerinden) sosyolojiye uyarlamaya çalışarak, sosyolojide bir tür sosyal fizik yaratmak istemiştir (Öztürk 2013: 230-231). Hume ve Berkeley de nedensellik zorunluluğu yerine düzenliliği savunmakta ve gözlenemeyen verileri kabul etmemektedirler (Demir 2009: 61). Toplumsal olguları "şey"ler olarak kabul eden Durkheim'ın temel amacı ise, insan davranışlarını da bilimsel rasyonalizm altına sokmaktır (Öztürk 2013: 208-210). Ancak Dilthey'le birlikte, kültürel ve tarihsel faktörler araştırma nesnesine uygulanmış ve nesnel temelde kalarak alternatif bir yöntem bilim yani anlamacı bir yaklaşım benimsemiştir (Öztürk 2013: 232). Aslında Dilthey yapmak istediği ile ulaştığı bir ikilemdir. Tarihi ve kültürü yadsımamasına rağmen ne nesnellığe ne de öznelliğe ulaşamamıştır.

Doğa bilimlerinin sosyal bilimlerde de uygulanabilir olduğuna yönelik mutlak otoritenin günümüzde sarsıldığı görülmekte ve bu dönem literatürde post-modern olarak da adlandırılmaktadır (Celik 2011: 26). Yirminci yüzyıl, Batı merkezli düşünce sistemine karşı hoşnutsuzluğun ortaya çıktığı dönemdir ve günümüzde insanların "modern" mi yoksa "post-modern" mi olup olmadığı tartışılmaktadır (Erkızan 2006: 3). Hermeneutiğin bilim olup olmadığı da tartışmalı bir konudur. Özellikle Bacon ile başlayan bilimin deney ve gözleme dayanmak zorunda olduğu inancı, yorum bilgisi gibi sosyal bilimler için uygulanması zor bir durumdur (Görener 2006: 70). Modern rasyonalist bilimin son aşamalarından biri olan pozitivism, kuramların doğrulanması/yanlışlanması üzerinde modern epistemoloji ile hareket eder (Erkızan 2006: 5). Toplumsal yaşamın sabit şekilde keşfedilmeyi beklediğini iddia eden pozitivist yaklaşımın aksine yorumlayıcı sosyal bilim, toplumsal olayların insanların onu algıladığı şeklinde kabul eder ve öznel bir gerçeklik anlayışı ortaya koyar (Neuman 2009: 132). Sosyal bilim dallarında eleştiri yapabilmek için hermeneutik olmazsa olmazdır. Çünkü hermeneutik ile metnin içinden yeni anlamlar ya da yaklaşımlar çıkarmak mümkündür. Pozitivist paradigamaya alternatif olarak öznel, yorumsamacı, nitel, eleştirel kuram gibi başlıklar ön plana

çıkarken, “insan bilimlerinde pozitivist paradigmaya alternatif olarak önerilen paradigmaya genel olarak yorumcu/yorumlamacı (interpretive) paradigma, yorumsama/yorumsamacı paradigma veya yaklaşım, hermenotik (hermeneutics/yorumbilim), hermenotik yaklaşım (hermeneutic)” gibi isimlerle tanımlanmaktadır (Şişman 1998: 13). Pozitivistler için sağduyu bilimden daha aşığadır ancak sosyal bilimciler için sağduyu, insanlara gündelik hayatta yol gösterir ve böylece toplumsal etkileşimleri anlamak için de bir anlamsal araçtır (Neuman 2009: 135). Post-modern hermeneutik yaklaşıma göre, hermeneutik bilim felsefesi ile sınırlandırılmaz ve önde gelen temsilcileri olan Kampis, Ropolyi ve Ihde, gelenekselci tek doğru üzerine inşa edilmesine karşı çıkarlar (Erkızan 2006: 6). Benzer şekilde Wittgenstein, zaman içinde dil değiştikçe ona bağlı sözcükler de değişmektedir ve böylece bu sözcükler yeni dil bağlamında anlam kazanırlar diyerek, “felsefe araştırmaları” adlı eserinde, pozitivistliğin linguistik temelinde eleştirmiştir (Şişman 1998: 4). Artık Feyerabend’in ileri sürdüğü gibi, günümüzde çoğulcu yaklaşımlar daha fazla yer bulabilmektedir. 80’lerle birlikte bilim sadece tarihsel değil sosyal boyutuyla da ele alınmaya başladı çünkü zaman ve mekân sosyal/toplumsal unsurların dışında tutularak bir anlam ifade edemeyeceği fikri giderek benimsenmektedir (Erkızan 2006: 9).

2.3. Hermeneutikte Nesnellik Sorunsalı

Rönesans sonrasında bilimin gelişmeye başlaması ve 17. yüzyılın sonuyla birlikte özgün çalışmaların daha fazla ortaya çıkması, metnin yorumlanması ihtiyacını da yeniden başlattı. Oysa bilimin hâkim bir otorite olmasından önce böylesine bir sorun yoktu. Başta kutsal metinlerde görüldüğü üzere, alegorik yöntem sert bir şekilde eleştiriye maruz kalmamıştı. Ancak bilimsel dönemin pozitivist yaklaşımı, metinlerin de nesnel bir şekilde yorumlanmasının da mümkün olabileceği tartışmasını başlattı. Aslında doğa bilimlerinin sosyal bilimlere de uygulanabilir iddiası, geniş ölçekte bu tartışmayı başlatan temel unsurdur. Gadamer’ci yaklaşıma göre, anlam tamimiyle yöntemler tarafından yönlendirilmez yani Wittgenstein’in dile getirdiği üzere dil, doğa yasaları gibi sadece katı kurallar bütünü değil bilakis esnek yapıya da sahip unsurları vardır (Alpyıgıl 2003: 51). Yani dilde belirli unsurlar kadar belirsizlikler de vardır ve bunlar nesnel yorumlamayı zorlaştırıyor. Bir kelimenin, önce yazıldığı sonra yorumlandığı çağda farklı anlamlara gelmesi tabii ki metnin de farklı yorumlanmasına neden olacaktır (Alpyıgıl 2003: 55). Bu bağlamda şimdi yorumlanan metinde güncel dil esas alınacaksa, metin çok daha farklı yorumlanabilir. Örneğin, Kur’an’ı güncel sorunlara bir çözüm olarak uygulamak zorundaysanız, buna yorum katmanız da doğaldır. 1500 yıl önce hiç var olmayan çok daha farklı bir durum üzerinden getirilmeye çalışılan bir kural, diğer kurallar üzerinden bir yorumlamaya gidilerek sentezlenebilmektedir.

Max Plank’ın kuantum fiziği ve çift yarık deneyiyle, daha sonra Einstein’ın izafiyet teorisine de iham kaynağı olacak radyasyonun “kuantalar” şeklinde yayılması, hâkim fizik görüşüne oldukça aykırı olan yeni bir şey ortaya koymuştu (Taslaman 2008: 43). Böylece artık bilinmezliklerin olabileceği, düzenin arkasında farklı bir gücün varlığı ya da daha bütünlükçü yaklaşımlar giderek artmaya başladı. Her şeyin aklın bile bilimle ölçülebileceğini (IQ) varsayan aydınlanmacı yaklaşım, en merkezinden yeni bir fiziksel yaklaşımla sarsılıyordu. Nesnel yargıların sorgulanmaya başlandığı bu dönemde, hermeneutik de bundan nasibini aldı. Hermeneutikte öznelliğe giden yeni dönemin mimarı Gadamer’di. Aslında daha öncesinde Dilthey, Comte’un sosyolojine alternatif olarak tinsel yaklaşım (manevi bilimci yaklaşım) ileri sürerek, sosyal bilimlerde yorumsamacı yaklaşımına yeni bir gelenek getirmiştir (Şişman 1998: 13). Schleiermacher ile nesnel bir yorumsamacı yaklaşım başlasa da çağdaş yorumsamacılar olan Gadamer, Derrida, Habermas (eleştirel yorumsamacı) ya da postyapısalcılar tarafından nesnel yaklaşım eleştirilir (Şişman 1998: 14). Çelik (2011: 29)’e göre; Heidegger, Gadamer, John Dewey ve Ludwig Wittgenstein gibi düşünürler, Kartezyen dünya algısının felsefeyi nasıl çevrelediği göstererek, meta-felsefeye karşı en çığır açıcı katkıyı sunmuşlardır. Pozitivistizm-post-pozitivistizm arasındaki yaklaşım farklılığından anlaşılacağı üzere, hermeneutikte de tek bir yaklaşımın

ya da nesnel bir metodolojinin geliştirilmesi imkânsızdır. Bilime farklı paradigmlar ya da felsefeyle yaklaşılması, hermeneutiğin de bilimler üzerinde farklı işlemesine neden olmaktadır. Örneğin son elli yıldır Uluslararası İlişkiler gibi birçok disiplinde, nicel araştırmalar yerine nitel araştırmalar artması anlamlıdır.

3. Hermeneutiğin Önemli Temsilcileri

Bilimin karşısında metafizik ve dogmatik bir araç olarak görülen hermeneutiksel yaklaşım, en azından nesnellik standartlarına kavuşturulması amaçlanmıştır. Hermeneutiğin temsilcilerin doğduğu yıllara bakılarak da geliştirdikleri fikirlerin, yaşadıkları dönemin ruhundan etkilendikleri anlaşılır. Aslında bu bölümde sadece hermeneutiğin temsilcilerinin yaklaşımları gösterilmeyecek ayrıca hermeneutiğin de tarihsel gelişim ve değişim süreci de bu doğrultuda verilecektir.

3.1. Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher (1768-1834)

Schleiermacher'a göre hermeneutik, "yazarın zihinsel sürecini yeniden tecrübe etmektir" (Palmer 2008: 121). Yani Schleiermacher için önemli olan, yazarla özdeşleşerek yazarın amacını ortaya çıkarabilmektir. Teolog olan Schleiermacher, hermeneutiği hem tarihsel bir disiplin haline getirdi hem de hermeneutiğe felsefi antropoloji ve psikoloji unsurlarını da kattı (Erkızan 2006: 6). Schleiermacher'ın en büyük katkısı, daha önce sadece dini metinler üzerinde devam eden hermeneutik yaklaşımını tüm farklı alanlardaki metinlere taşıyarak evrenselleştirmesi ve nesnel bir anlama sağlamak için de ilk kez yorumlamada yazarın ırkı, kültürü, etkilendiği felsefe gibi psikolojik etmenleri de bir unsur olarak kullanmasıdır (Toprak 2003: 40). Gramatik yöntem psikolojik unsurları da ekleyen Schleiermacher, böylece hermeneutikte sezgisel yaklaşımın da önünü açmıştır. Anlama sanatı olarak bilinen hermeneutiği geliştiren Schleiermacher, hermeneutiğin tüm disiplinlere uygulanabilir olduğunu söyler çünkü metinlerin bir dil içerisinde olduğunu ve bir mana oluşturabilmek için de gramer yapıları kullanılmaktadır der (Palmer 2008: 121). Yorumlamada nesnellüğün mümkün olduğunu iddia eden Schleiermacher, kullandığı sezgisel yöntemle de aslında bir ikilem içerisindeydi. Schleiermacher öncelikle yorumlamada gramere tekniğine bağlı iken, zamanla yazarı daha iyi anlayabileceği psikolojik bir teknik geliştirmiştir ve bu yöntem, dilden daha çok öznel ve ferdi olana yoğunlaşır (Palmer 2008: 126).

3.2. Wilhelm Dilthey ve Hermeneutikte Yöntem (1813-1911)

Dilthey ile hermeneutik, insan ve tin bilimlerine uygulanarak modern bir kimlik kazandı ve böylece hermeneutik bir tür anlama/yorumlama bilimine dönüştü (Erkızan 2006: 6). Dilthey, hermeneutiğin tüm alanlarda uygulanabilir olmasının önünü açtı. Alman Tarih Okulu'ndan esinlenen Dilthey, dönemin ruhunu anlayarak nesnel bir hermeneutik (nesnel tin) sağlanabileceğini iddia eder (Toprak 2003: 60). Dilthey'in yorumsamacı yaklaşım ile amacı, "içsel yaşantının ifadelerinin nesnel olarak geçerli yorumlanması"na yönelik metotlar geliştirmektir (Palmer 2008: 137). Tabiat bilimlerindeki metot ve uygulamaların sosyal bilimlerde aynen uygulanmasına karşı çıkmıştır ve bu bağlamda beşerî bilimler için "güç" yerine "anlam", "Matematik" yerine de "Tarih"ten faydalanmıştır (Palmer 2008: 137,143). Ancak yine de "nesnel tin" sınırı içinde kaldığı için pozitivistten etkilenmiştir. Bu durum, Kuhn'un moderniteyi eleştirdiği halde pozitivist bilim sınırları yani modernite sınırları içinde kalmasına benzer. Yine de Dilthey, Schleiermacher'a göre daha fazla yorumcu odaklıdır yani yazarı çok da göz önünde bulundurmaz. Nesnel yorumu amaçlarken, yargılarında Schleiermacher'ın aksine "ben"i de katar (Toprak 2003: 116). Hatta daha da ileriye giderek, yazardan bile daha iyi anlamının mümkün olacağını iddia eder ancak bunun için konunun uzmanın yorumlamasının/çevirmesinin gerekli olduğunu da belirtir (Toprak 2003: 70). Hem Dilthey hem de Schleiermacher, içinde buldukları pozitivist modern bilimden etkilenmişlerdir. Bu bağlamda farklı bakış açıları olsa da her ikisi de nesnel hermeneutiğin olabileceğini iddia ederler. Gadamer ile bu tek tip yaklaşım yerini daha çoğulcu yorumlamaya bırakacaktır. Ayrıca tüm insanların cinsellik, korunma ve giyinme gibi benzer fiziksel

özellikleri olduğunu söyleyen Dilthey, herkesi anlamanın mümkün olduğunu ancak bunun da aklın sınırı ile yani karşılaştığımız olayın kendi kültürüne olan karşılığı çerçevesinde olabileceğini söyler (Toprak 2003: 60). Örneğin, daha önce hayatında hiçbir Müslüman görmemiş birisinin, abdest alan birisiyle karşılaşmasında ona dini bir anlam yüklemesi zor olacaktır. İşte Dilthey'in kastettiği şey, anlamanın bir sınırı vardır ve bu zaten bilinmediği için de yorumlanamaz. Yine bu belirsizlik, Gadamer'in "ufuk" kavramı ile daha bir bilimsel temele oturtulur.

3.3. Varoluşçu Hermeneutik ve Martin Heidegger (1989-1976)

Hermeneutiği daha köktenci bir ontoloji ile açıklamaya çalışan Heidegger, "insanın tarihsel olarak dünyada-oluşunun en önemli ortamı olarak" fenomenolojiyi görür ve bu tarihsel süreç içinde varlığın tabiatının ipuçlarını bulmaktadır (Palmer 2008: 170). Dasein'in varoluşçu hermeneutik çözümlemesinden etkilenen Heidegger, fenomenolojik yöntemle varlıkbilimsel analiz yapabilmek için hermeneutiğin (varoluşun tarihsel yorumu) temel alınması gerektiğini söyler (Schrag 2006: 206). Diğer bir ifadeyle, anlamayı sağlamak için tarihsel açıdan insanı temel almak gerekmektedir. Kısaca insan merkezli bir ontolojik yaklaşım ortaya koyar. "Varlık nedir?" sorusuna cevap arayan Heidegger, cevap olarak "varlık dediğimiz şeyin anlamının açığa çıkarılmasıdır" der (Schrag 2006: 206). Ayrıca Heidegger'e göre, felsefe hermeneutikseldir ya da öyle olmalıdır çünkü kendi düşüncesinin bile önceki ve yeni kısımları hermeneutiksel bir nitelik taşımaktadır (Palmer 2008: 29).

3.4. Felsefi Hermeneutik ve Hans Georg Gadamer (1900-2002)

Heidegger'in yolunu takip eden Gadamer, hem hermeneutiğe felsefi bir yön kazandırmıştır hem de anlamanın kendisini epistemoloji ve ontolojinin bir konusu haline getirmiştir (Palmer 2008: 74). Schleiermacher ve Dilthey, hermeneutiğin tarihsel bağlamda teolojik, filolojik ve hukuksal düzlemde yorumlayabilmenin metodolojik kısımlarını ele alırken, Gadamer ve Heidegger, hermeneutiği modern felsefi bir çerçeve kazandırdılar (Kılıç 2010: 119). Kuramsal olarak felsefi bilgi, tarihsel bir süreç içinde sürekli bir biçimde gelişen bilginin kuşaklar arasında aktararak devam eder ve bu birikim sayesinde insanlık "ortak aklı, kolektif bilinci ve vicdanı için bir normatif alan" yaratmış olur (Kılıç 2010: 117-118). Gadamer için metin, yazara göre önceliklidir. Özneyi anlamayı, merkezine dâhil eden bu ontolojik yaklaşım, anlama ve yorumlamayı da bu tarihsel süreç içerisinde kurgular ve hakikati tarih ve gelenek dışında yorumlayamaz (Kılıç 2010: 118).

Uluslararası İlişkilerde özellikle Soğuk Savaş sonrasında çok kullanılan konstruktivizm; kültür ve söylem gibi birçok etkene kimliği de ekleyerek, insan bilinci ve onun rolünü Uluslararası İlişkilerin analizlerinde yorumlamaya çalışmaktadırlar (Kaya 2008: 100). Artık uluslararası sistemde toplumları ya da devletlerarası ilişkileri incelerken, salt askeri ya da ekonomik parametreler üzerinden açıklamalar ya da yorumlar geliştirmek yetersiz kalmaktadır. Giderek karışık bir hal alan sistem, çözümlenmesi için çok farklı paradigmalardan aynı anda işletilmesine gereksinim duymaktadır. İşte Uluslararası İlişkilerin bu anarşik sistemde kendisine yol bulabilmesi için, var olan nesnelere üzerinden yorumlamaya gitmesi de olağandır. Anlamanın bilinçli olmadan edilgen bir şekilde gerçekleştiğini iddia eden Gadamer, anlamayı evrenselleştirerek (Geschehen) bunun bir oluş olduğunu söyler (Akın 2015: 10). Tarihsel olarak gelişen ve dönüşen toplumlar farkında olmadan dile yansır ve böylece birey dile girmiş olan önyargılar ve önbilgilerin eseri etkisi altındadır (Akın 2015: 10). Gadamer'e göre metnin (text) anlamı, ancak ortak dil ve kültür ufku paylaşıldığında anlaşılabilir ve bu nedenle Gadamer, anlamı yazarın niyeti ile özdeşleştirmeyi kabul etmez (Tatar 2009: 17).

Dilthey'in "anlamada bir sınır vardır" yaklaşımı, Gadamer ile "ufuk" ve "önyargı" şeklinde kavramsallaştırılarak daha farklı bir boyut kazanmıştır. Gadamer'e göre; anlamak için tasarlanmış olan akıl üstün bir otoritedir ve kişinin daha önceki bilgileri (önyargı) yorumlamada farklı anlamaya yardımcı olan "ufku" belirler (Toprak 2003: 82-83). Yani her kişinin ufku bir olamaz. Farklı kültür, coğrafyada yaşamış ya da eğitim almış kişilerin hayatlarındaki farklı yaşamları, tecrübeleri ve

okumaları farklı ufuklara yol açar. Bundan dolayı aynı metni yorumlarken, ufku geniş olan daha farklı bir yorumlama getirmesi de doğaldır. Gadamer, Aydınlanmanın “önyargı” kavramını yanlış anladığını ifade eder ve anlama, “anlama etkinliği, öznenin önyargıları ve peşin hükümlerine bağlı olarak bir gelenek içerisinde gerçekleşebilir” der (Kılıç 2010: 120). Martin Heidegger, Hans-Georg Gadamer ve Paul Ricoeur gibi düşünürlerle felsefi hermeneutik gelişmeye başladı ve bu üç düşünür, ontolojik bir bakışla tarihsel ve insansal olanın da ötesine geçer (Erkızan 2006: 7). Diğer bir ifadeyle Dilthey’in epistemolojisi, Gadamer’in ontolojik yaklaşımıyla yerinden olur ya da “bilginin varlıktan nasıl türetileceği felsefi soruşturmanın merkezine yerleşmiştir” (Erkızan 2006: 7). Einstein’ın görelilik kuramı ile Kuantum fiziği, bilimin hem “bakış açısı” olmaksızın ilerleyemeyeceğini gösterdi hem de bilimi yapan ontolojik ve epistemolojik en önemli ögenin insan olduğunu gösterdi (Erkızan 2006: 8). Yani anlama ve yorumlama sürecinde, sürecin öznesi varoluşsal bir eylem olarak hareket etmekte ve tarihsel/sosyo-kültürel birikimi ile oluşturduğu gelenek, anlamayı inşa etmektedir (Kılıç 2010: 120). Modern faydacı düşünceden çok Sokrates’in diyalektik düşüncesine yakın olan Gadamer, gerçekliğe metodoloji yerine diyalektik ile ulaşır (Palmer 2008: 218). Ona göre metotlar, artık değişen dünyaya cevap verecek durumda değildirler. Dili araç yerine içinde geçmiş (past) ve şimdiki (present) kapsayan bir diyalog olan gören Gadamer’e göre dil, “karşılıklı konuşma içinde kendisini gerçekleştirir ve gerçek varlığa erişir; [bu esnada] bir kelime diğerine yol açar ve birbirimizin önüne getirdiğimiz ve birbirimize tanıttığımız dil hayatiyet bulur” (Tatar 2009: 10). Diyalog ile kastedilen anlamın hem bir nesne olmaktan ziyade bir tür etkileşim olduğunu göstermektedir hem de yorum keyfiliğini önlediği düşünülmektedir. Kısaca yazarın ölümü ilan eden Gadamer, günümüz post-modern yaklaşımçıları için de ilham kaynağı olmaktadır.

3.5. Eleştirel Hermeneutik ve Jürgen Habermas (1929 -)

Frankfurt Okulu temsilcilerinden olan Habermas, eleştirel yaklaşımlarıyla öne çıkmaktadır. Frankfurt Okulu; sadece pozitivist, hermeneutik ya da diyalektik yöntemin bir açıklama yöntemi olamayacağını ileri sürerek, “tek bilim” ve “tek yöntem” anlayışına karşı çıkar ve pozitivist ve hermeneutik metodu eleştirel bir zeminde uzlaştırmayı amaçlar (Durdu 2006: 16). Böylece Sosyal bilimlere getirmek istedikleri yeni şey ise, “öteki”nin haklarının korunduğu ve insana ait özgür yaşam alanı açmayı hedef alan yeni bir toplumsal kuram kurmaktır (Durdu 2006: 16). Gadamer’in oluşsal anlama yaklaşımını eleştiren Habermas, anlama sürecinin pasif olmadığını ve bunun “sistematik açıdan bozulmuş bir iletişimin çözülmesi için psikanalize dayanan eleştirel anlama” olarak yorumlar (Akın 2015: 10). Habermas, özgürleşen bireyin gelenekten sıyrılarak, otoriteye karşı koyarak yorumlama geliştireceğinin önemini vurgulamaktadır. Habermas’ın Ekol’e kattığı en önemli şey ise, dile verdiği önemdir. Habermas’a göre; “sosyal dünya, bir anlamda toplumun dilbilimsel örgütlenişidir” yani politik kültürün gömülü olduğu kara kutu siyasal söylemlerle açığa kavuşturulabilir (Yıldırım 2012: 195-196). Günümüzdeki toplumsal, kültürel ve teorik büyük değişimler, şüphesiz siyasal iletişimde de etkisini göstermektedir. Bu bakımdan Habermas’ın “iletişimsel eylem kuramı” ile hem sosyal hayatta hem de sosyal bilimlerde sosyo-linguistik düzeyde katkı yaparak, öznelerarası sosyal ve iktidar iletişimini yorumlamaya ve ortaya çıkarmaya çalışmaktadır (Yıldırım 2012: 195-200). Yönetmek istedikleri toplumların beklentileri ve içinde buldukları durumları daha iyi analiz eden siyasi aktörlerin, buna göre bir söylem iletişimi gerçekleştirdikleri görülmektedir. Tabii ki bu siyasal söylemler istismara oldukça açıktır. Bu bağlamda Frankfurt Okulu’un insanı özgürleştirici yaklaşımıyla ortaya çıkabilecek eleştirel bakış olmazsa olmazdır. İşte bu eleştirel hermeneutik, iletişimsel yaklaşımların çözülmesinde önemli bir unsurdur.

4. Sosyal Bilimlerde Hermeneutik ve Hukuk: Uluslararası Adalet Divanı Kararı Üzerinden Bir Analiz

Hermeneutik, getirdiği yorumsamacı yaklaşım ile tüm sosyal bilimlerde kendisine rahatlıkla yer bulmuştur. Bu yorumsamacı yaklaşımların nesnel olup olmaması gerektiği, yukarıda kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Gerçeğin epistemolojik sorgulanması, bilgilerin de nesnellliğini tartışmaya açmıştır. Olguların neden-sonuç ilişkisi içinde test edilebilir şekilde incelenmesi gerektiğini savunan açıklayıcı teorilerin, çok aktörlü ve yapıli bir disiplinde tek bir bakış açısı olarak kullanılması çok fazla eleştirilmeye başlanmıştır (Burchill ve Linklater 2013: 31). Bu bölümde, hermeneutiğin en fazla kullanıldığı disiplinlerden birisi olan Hukuk alanında Çin ile Filipinler arasındaki UAD'nin 2016'da aldığı karar üzerinden bir vaka analizine tabii tutulacak ve bu olay hermeneutik ile ilişkilendirilecektir.

Uluslararası İlişkilerde, teorilerin açıklayıcı mı (sorun-çözücü) yoksa yorumsamacı (hermenötik) temelinde inşa edici mi (oluşturucu) olması gerektiği, uzun süredir tartışılan konuların başında gelmektedir. Realizm, liberalizm ve Komünizm gibi açıklayıcı teorilerin, 70'lerle birlikte giderek değişen ve çeşitlenen bazı dünya problemlerine cevap verememesi bu teorilerin de hâkim konumunu zayıflatmış ve bizleri post-modern bir döneme taşıyacak eleştirel ve inşacı teorilerin önünü açmıştır. Sorun-çözücü teorilerin eleştirilmesi, hermeneutiğin de aslında başlangıç noktasıdır. Açıklayıcı teoriler olanı anlamak ve açıklamak içindir ancak yorumsamacı ya da eleştirel yaklaşımlar ise olguları eleştirme, dönüştürme ve değiştirme amacı içindedir (Devetak 2013: 227). Diğer bir ifadeyle, tarihsel dönemler içindeki değişimi değil de yaşanan dönem içinde bir dönüştürücü özgürlük amaçlanır ki bu da ancak olgulara farklı bir bakış açısıyla bakmayla mümkün olabilir. Örneğin, yüzyıllardır devam eden bir çatışma sorunu neden-sonuç ilişkisi içinde kavramsal bir çerçevede incelemek problemin çözülmesine yardımcı olmamıştır. İşte bu değişimin ilk ayak izlerini de aslında komünizm paradigmasının temel alındığı ancak yorumsamacı yöntemin ön plana çıkarıldığı Frankfurt Okulu temsilcilerinde görüldüğü söylenebilir. Hedley Bull da tarihsel ve kurumsal yaklaşıma sahip İngiliz Okulu bakış açısına yorumsamacılığı dâhil ederek, Uluslararası İlişkilere yöntemsel yeni bir yol açmıştır (Küçük 2015: 333). Günümüzde inşacı teorisyenler de hermeneutikten oldukça fazla beslenirler. Sosyal gerçeğin "fenomonolojik" yani bireyselci gelenekten değil de daha çok toplumsal, kolektif kimlik ve ortak normlardan geldiğini benimsedikleri için, sosyal olguların maddi gerçeklerden daha az nesnel olduğu görüşünü kabul etmezler (Küçük 2015: 337).

4.1. Hukuk ve Güç (Kimin Yorumu)

İlk hukuksal düzenlemelere Antik Yunan şehirlerinde (polis) rastlanmaktadır ve burada daha önce tanrıların koyduğuna inanılan sözlü yasalara (thesmoi) göre hareket ediliyordu (Kılıç 2011: 69). Roma hukukunda hermeneutik yaklaşım, "On İki Levha" kanunuyla birlikte, dönemin yargıçları olan rahipler sınıfının tekelci literal anlamın dışına çıkarak başarılımıştır (Kılıç 2011: 71). Günümüzde ise, iki önemli hukuk ekolü olan Anglo-Sakson ve Kıta Avrupa'sı hukuk sistemlerinden, yoruma oldukça kapalı olan pozitivist hazırlanmış Kıta Avrupa hukuk sistemini temel alan Türkiye'de (Roma hukukunun temel özellikleri hissedilir), hukuksal hermeneutik çok fazla ilgi görmemektedir (Kılıç 2011: 69). Benzer bir durum, hukuk eğitiminde de görülmektedir. Doğal olarak sosyo-kültürel gerçekleri ve değerleri yadsıyan pozitivist bilim ve felsefeden etkilenen hukuk, günümüzde oldukça eleştirilmekte ve insani ve kültürel etkileşimleri de içine alması gerektiği iddia edilmektedir (Yüksel 2013: 1). Metafiziğin neredeyse tamamen yadsındığı bu dönemde, hukukun da bundan ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Özellikle "insancıl hukuk"un giderek önem kazandığı Uluslararası İlişkilerde, insanı ya da toplumları özne alan yaklaşımlara daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Laviathan'a göndermede bulunan Carl Schmitt, "yasayı yapan otoritedir, hakikat değil" der, yani hukuksal açıdan gerçekliği ortaya koyan özne olarak yasayı değil yargıcı işaret eder (Tutumlu 2012: 23). Tüm yargıçların aynı olayda benzer kararlar alacağı nesnel bir ölçüt, henüz icat edilmiş

değildir. Yazılı yasalara rağmen, sistemde yargıçların hala hermeneutik gücü vardır. Yargıcın, kanunun uygulayıcısı mı yoksa yorumlayıcısı mı olduğu tarihsel açıdan hep tartışmalı olmuştur ancak modern hukukta cezanın kanunsuz verilemeyeceğine dair katı ilke, özellikle ceza hukukunda yorum sorununu ortaya çıkarmaktadır (Keçelioğlu 2012: 85). Benzer şekilde kişilerin ya da devletlerin çıkan kararların doğru yorumlanmadığı gerekçesiyle uygulamada gönülsüz oldukları ya da tamamen reddettikleri de görülmektedir.

Genelde Marksist öğretiden gelenler, pozitivist temeller üzerine inşa edilmiş olan “anlam, dil, iktidar ve bilgi” ilişkisini; modern hukuk içerisine gömülü “tarih dışsallaştırıcı, idealleştirici, şeyleştirici ve soyutlaştırıcı eğilimine karşı bir duruş” gösterirler (Yüksel 2013: 11). Modern hukuk, cinsiyet, sosyo-ekonomik statü, ırk ve din gibi farklılıklar yerine soyut bireyi temel aldığı için, tek gerçeklik güç olduğunu yadsıyan normatif yaklaşımıcılar tarafından da oldukça eleştirilmektedir (Yüksel 2013: 11). Eleştirel yaklaşımıcıların önemli temsilcilerinden birisi olan Foucault, özne-iktidar ilişkisini çözümler. Foucault, “özneyi, birine kontrol ve bağımlılık yoluyla tabi olan ve kendi kimliğiyle bir bilinç ya da ben bilgisi yoluyla kurulan bağlar olarak görmektedir” (Demir 2013: 61). Foucault’a göre hem metnin hem de yazarının daha net anlaşılabilmesi için, Derrida’nın içine hapsediği sınırların dışına çıkarak, metinde üzeri örtülmeye çalışılan dışsal bağlantılara bakılması gerektiğini iddia eder (Alpyıgıl 2003: 151). Foucault, söylemin daha kolay anlaşılabilir kılınması için, söylemi üreten, çeşitlendiren ve devamlı kılan iktidar ve kurumlara bakılması gerekiyor der (Demir 2013: 57). Bilginin ya da teorilerin belirli hegemonya için yapıldığını iddia eden Alexander Wendt gibi, Foucault’un da yorumlama yaklaşımını bu temelde ele aldığı söylenebilir. Foucault’a göre, bilgi gözetleme, sistematikleştirme ya da disiplinleştirilerek özgürleşmenin önü kesilmektedir (Sarup 2004: 101).

Hukuksal hermeneutik, özne ile metin arasındaki diyalojiyi temel alır ve metnin ufku ile öznenin ufku arasında bir diyalektik yaklaşım öngörülür (Kılıç 2011: 63). Toplumsal düzeni gerek normlar gerek belirli kurallar çerçevesinde düzenlemeyi amaç edinen hukuk, tarihsel olarak zaman ve mekâna göre değişiklik göstermiştir. Son zamanlarda uluslararası insancıl hukuk gibi çeşitli evrensel hukuk çalışmalarında da bu yaklaşım görülmektedir. Ancak bu gibi evrensel hukuk düzenlemeleri, güçlü devletlerin çıkarlarına göre uyarlanmakta ya da çıkarları ile çakıştığı zaman da belirli şekillerde kuralların esnetildiğini görülmektedir. Bunun en güzel örneklerinden birisi 1979’da Nikaragua’da yaşanan devrimci hareketine ABD’nin taraf olması ve bunun sonucunda Uluslararası Adalet Divanı’nda verilen kararda görülmektedir. Sol rejim yönetimindeki Sardinista’nın, sağcı iktidar Somoza hükümetini yıkması ve ABD’ye muhalif Sovyetler Birliği ve Küba ile ikili ilişkilerini artırması üzerine, ABD, sağcı bloğa askeri ve siyasi destekte bulunarak örgütlenmiştir (Yılmaz ve Irk 2015: 156). Bu durumun Adalet Divanı’na taşınması üzerine, ABD haksız bulunarak tazminata mahkûm edilmiş ancak Adalet Divanı tartışmalı bir karara imza atarak; ABD’nin kontra gerillalara yaptığı yardımı, iç işlerine müdahale olarak kabul ederken, bu durumun “silahlı saldırı” kapsamına alınmayarak Nikaragua hükümetine meşru müdafaa hakkı vermemiştir (Yılmaz ve Irk 2015: 157-158). Benzer şekilde, Arap Baharı sürecince iç savaş yaşayan Libya ve Suriye örneklerine baktığımız zaman da ilginç yaklaşım farklılıkları göze çarpmaktadır. BM’nin 42. Maddesi uyarınca Libya’ya askeri müdahaleye NATO yetkilendirilerek onay veren BMGK, benzer bir kararı Suriye için yıllardır verememiştir (Ulusoy 2013: 280). Özellikle ideolojik ya da çıkara dayalı siyasi yaklaşımlar, hukuktaki en büyük problemlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda yargılama sürecinin en büyük problemi, yorumlama sorunudur ve bunun sorumluluğu da karar veren yargıçlar üzerindedir (Işıқтаç ve Metin 2003: 179).

Aynı aktörlerin aynı yazılı kanunlardan farklı kararlara ulaşması ya da ulaşamaması, hukuk-iktidar ilişkisini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Filipinler ile Çin arasındaki Güney Çin Denizi’ndeki egemenlik tartışmalarının Adalet Divanı’na taşınması sonucunda, ABD ve AB ülkelerinin Filipinler’i Çin’e karşı açıkça desteklemesi, davayı yürüten yargıçlar üzerinde baskı unsuru oluşturmuş

ve Haziran 2016'da Filipinler'in davayı kazanmasında önemli etken olmuştur. Aslında sistemin başat güç tarafından barışçıl şekilde devam ettirilmesi için uluslararası hukuk olmazsa olmaz bir güvencedir. Diğer bir ifadeyle, genel olarak anlaşmazlıklar, bölgesel ve küresel aktörlerce Makyavelist bir bakış açısıyla değerlendirilmekte ve davaya mevcut hegemonya alanının muhafazasına yönelik politikalarla yaklaşmaktadır (Keskin ve Serbestoğlu: 331).

Hukuksal metnin yorumlanmasındaki en büyük tartışma; metnin kendisinin mi yoksa vaz' edenin mi temel alınacağı hususudur ki metni temel alanlar için objektif, vaz' edenin amacını temel alanlar için ise sübjektif teori oluşturdukları söylenir (Çağlı 1966: 133). Türk Medeni Kanunu'nda "Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konulara uygulanır" hükmüyle, zaten kanunların yorumlanabilmesinin önünü açtığı görülmektedir ancak yine de verilen kararların dönemin tarihsel, kültürel, ekonomik ve sosyal koşullarına göre yeniden değerlendirilmesinde de fayda vardır (Özekes 2017: 116). Normatif bir gelenek üzerinde duran hukuksal hermeneutikte (hukuksal yorum), dogmatik unsurlar üzerinden kararlar verebileceği gibi genel yasalarla tekil olaylar üzerinde bir bağ kurarak somutlaştırması beklenmektedir (Kılıç 2011: 66). Yani soyut normatif kurallar bir şekilde somutlaştırılarak, toplumsal sorunlara uygulanabilme sorunu vardır. Örneğin UAD'nin "eşitlik prensibi" GÇD üzerindeki tartışmalı adalar sorunu üzerinde uygulansa, Çin ve Tayvan %37, Filipinler %28, Vietnam %20, Malezya %14 ve Bruney %2 oranında bölgeye sahip olması gerekmektedir (Bouchat 2013: 92). Fakat Çin'in %80 üzerinde bölgede hak iddia etmesi, soyut kuralları işlevsizleştirmektedir.

4.2. Vaka Analizi: Çin ile Filipinler Arasındaki Tartışmalı Adalar Sorunu

Soğuk Savaş sonrasında sistemde yaşanan değişiklikler, devletlerin dış politikalarını, güvenlik paradigmasını değiştirmesine ve hatta bölgesel güçlerin kendi çevresindeki politikalarda daha fazla müdahil olmasına neden oldu (Kasım 2015: 84). Benzer şekilde son 30 yıl içinde ciddi bir ekonomik kalkınma gerçekleştiren Çin, GÇD üzerindeki hak iddialarını güvenceye alabilmek için siyasi, ekonomik ve askeri araçlarını kullanmaktadır. Özellikle uluslararası hukuk karşısında beklediğini alamayan Çin, bu strateji sayesinde hem bölgedeki kontrolünü artırmaktadır hem de kendi lehine statükoyu artırmaktadır (Swaine 2013: 4). Diğer taraftan Çin, "barışçıl kalkınma" politikası altında bir tür yumuşak güç diplomasisini de takip etmek istemektedir ancak bu bölgedeki haklarından vazgeçeceği ya da olası bir anlaşmazlıkta sert gücünü kullanmayacağı anlamına gelmemelidir. Bölgede yürütülen bu politikanın amacı, bir taraftan Çin'in yeterli askeri güç kapasitesine ulaşana kadar zaman kazanmak iken diğer taraftan da bölgesel hatta küresel ticaretini sekteye uğratabilecek sıcak çatışmaların önüne geçmektir. Çin Deniz Araştırmaları Enstitüsü müdürü Dutton'a göre ise, Çin'in GÇD üzerinde üç temel amacı vardır: 1) bölgesel bütünleşmeyi gerçekleştirerek ekonomik kalkınmasını devam ettirmek, 2) bölgedeki canlı ve cansız kaynakların kontrolünü sağlamak için deniz gücünü artırmak, 3) Güney bölgesindeki güvenliğini güçlendirmek için GÇD'de tam bir kontrol gerçekleştirmektir (Dutton 2011: 55-58).

GÇD'nin bölge ülkeleri arasında tartışmalı hale gelmesinin ve jeostratejik önemi ile her zamankinden daha fazla uluslararası ilgi uyandırmasını başlıca nedenleri ise: GÇD'nin Hint Okyanusu ile Pasifik arasındaki bağlantının buradan gerçekleşmesi, her yıl değeri 5 trilyon doları aşan 41.000'den fazla gemiye, dünyadaki yelken trafiğinin yarısına ve ithal edilen petrolün yüzde 80'ine ev sahipliği yapıyor olması ve ayrıca kıyı devletlerinin geçiminde önemli bir yere sahip olan canlı ve cansız kaynaklarca zengin olmasıdır (Nguyen 2005: 13-14). Bölgeye baktığımızda, hemen hemen tüm ülkeler yüksek yıllık büyüme oranlarına sahip, bu da endüstriyel üretimlerini rekabet avantajı ile sürdürmek için doğal kaynaklara ihtiyaç duydukları anlamına geliyor.

Çin'in GÇD üzerindeki barışçıl kalkınma ile donanma gücünü artırıyor olması, Çin'e yönelik dış politika yaklaşımlarında bile hermeneutik bağlamında farklı teorik görüşlerin ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Neorealistlere göre, Çin yeni bir güç olarak ortaya çıkıyor ve mevcut hegemonik

güce karşı GÇD üzerinde bir meydan okuyor. Çin'in GÇD'deki revizyonist yaklaşımları, realistler tarafından yetkin kanıtlar olarak görülüyor. Diğer taraftan neoliberaler ise, Çin'in yükselişi konusunda daha az karamsarlar çünkü Çin'in ekonomik kalkınmayı liberal politikalar doğrultusunda gerçekleştirdiği ve bu devamlılığı sağlayabilmesi için de bölgesel istikrarın ve statükonun devam etmesinin farkında olduğunu belirtiyorlar (Kim 2015: 110, 115). Ayrıca Çin kapitalist sistemin bir parçası olduğu sürece, Çin'in bir dereceye kadar uluslararası hukuk hükümlerine uymak zorunda kalacağına inanılıyor. Ancak Çin'in ekonomik açıdan yükseldikçe siyasi ve askeri alanda bölgesel ve küresel etkinliğini ve kabiliyetini artırdığı da bir gerçektir. Bu doğrultuda, Çin'in 1974'te Vietnam'la kanlı bir savaşla Paracels'in tam kontrolünü ele geçirmesi ile 2012'de zor kullanarak Filipinler kontrolünde olan Scarborough Shoal'u ele geçirdiği unutulmamalıdır (McDevitt 2014: 30). Çin'in uluslararası hukuka tamamen aykırı şekilde kendi lehine oluşturduğu bu yeni statüko karşısında herhangi bir yaptırıma da maruz kalmamıştır.

Çin'in GÇD üzerindeki egemenlik söylemleri uluslararası hukuk yerine tarihsel iddialara dayanmaktadır. Çin'in modern tarihi iddiaları, 1648'de imzalanan Vestfalya Antlaşmasının egemen devletlere sınır hakkı verdiği Mançu Hanedanlığına kadar uzanır (Broderick 2015: 1). Bu bağlamda Çin, bölgedeki adalar için "Dongsha (*Pratas*), Xisa (*Paracels*), Zongsha (*Macclesfield Bank*), Nansha (*Spratlys*) ve Huangyan Adası'nı (*Scarborough Resifi*)" Çince tarihsel isimleri kullanmayı tercih ediyor (Beckman 2011: 101). Ayrıca Çin, GÇD'yi egemenliğinin bir parçası olarak kabul etmektedir ve ele geçirilen toprakların ve bölgelerin Çin'e geri verileceğini belirten 1943 ve 1945 Kahire ve Potsdam Deklarasyonlarına atfederek talep etmektedir (Shi 2015: 1). Diğer bir ifadeyle Çin, GÇD üzerindeki tarihsel egemenlik iddialarını "9 kesik çizgili harita"ya (*nine-dash line map*) ile dayandırmaktadır. Filipinler ise, ABD'nin İspanya'ya karşı kazandığı zaferden hemen sonra, ABD ile İspanya arasında imzalanan 1898 Paris Antlaşması'na atıfta bulunarak Macclesfield Bank ve Scarborough Reef üzerinde hak iddia etmektedir.

4.3. Sorunun Uluslararası Adalet Divanına Taşınması

Filipinler, 1898 Paris Anlaşması göz önünde bulundurarak GÇD'deki adalarının karasuları hakkı olduğunu talep etti ve 2009'da BMDHS tanımına göre 12 deniz mili karasal deniz ve 200 deniz mili MEB'i (Münhasır Ekonomik Bölge) ilan etti (Poling 2013: 10). Böylece Filipinler, Çin'in uluslararası hukukta yer almayan tarihsel iddialarını yok saymıştır. Filipinler, BMDHS'nin 56. Maddesine göre, 200 deniz mili üzerinde MEB hakkı olduğunu ilan ederken, yine Sözleşmenin 57. Maddesi gereğince devletlerin 200 deniz mili üzerinde egemenlik iddia edemeyeceğini belirterek Çin'i kastediyordu (UNCLOS 1982: 43-44). 2010'da Çin'e karşı sert söylemleriyle dikkat çeken Benigno Aquino'un iktidara gelmesinden sonra 5 Nisan 2011'de Manila, Filipinler'in hala Kalayaan Island Group (KIG) üzerinde egemenlik iddia ettiğini ve Manila'nın BMDHS'ye sıkı bir şekilde bağlı olduğunu, bu nedenle tarihi "dokuz kesikli çizgi" haritasının hiçbir uluslararası hukukta geçerliliği olmadığına dair sözlü bir nota vermiştir (Kingdon 2015: 135). Ve son olarak 2013'te Filipinler, GÇD'deki kıta sahanlığı ve MEB hakkını korumak için Pekin'i Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi'ne götürdü ve 2016'da davayı kazandı.

Çin'in Filipinler'in iddialarını reddetmesi sorunun Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) taşınmasına neden oldu. Ancak BMDHS'nin 279. Maddesi: "Tüm Üyeler, uluslararası ihtilaflarını, uluslararası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye atmayacak şekilde barışçıl yollarla çözeceklerdir" diye belirtir (UNCLOS 1982: 137). Sözleşmenin barışçıl yollar uygulamayan devlete yönelik herhangi bir yaptırım gücünün olmaması, hazırlanan metinlerdeki ifadelerin sistemde güçlü olan devletlere fayda sağladığı görülmektedir. Bu haliyle hukuksal metinler içine gizlenmiş "güç-iktidar" ilişkisi burada da karşımıza çıkmaktadır. Güçler ayrılığı ilkesinin UAD'nin yargılama kararında benimsenmemesi, alınan kararları da kadük bırakmaktadır. Diğer bir ifadeyle, UAD, Sözleşme'deki Maddeler ışığında tek karar alıcı mercidir ancak yaptırım gücünden yoksundur. Hukuki metinlerin açık ve kural koyucu kesin

maddelerinin olmaması ile uluslararası sistemde devletlerin tüm kurumların üzerinde yer alan anlayışın benimsenmesi, yazılı metinlerin konjonktüre ve devletlerin yapısına bakılarak kararların yorumsamacı bir yaklaşımla karara bağlanmasına yol açabilmektedir.

Her ne kadar 12 Haziran 2016'da UAD'nin Çin'in Filipinler'in hak iddia ettiği bölge üzerindeki Çin iddialarını yasal olarak meşru bulmaması hukuki açıdan kayda değer olsa da bölgeye hala Filipinli gemilerin giremiyor olması da düşündürücüdür. Güçlü devletin kendini uluslararası hukuk kurallarının üzerinde görmesi ve hatta bu mahkemelerin görevini yine diğer uluslararası sözleşmelere atıfta bulunarak belirtmesi de vahim bir durumdur. 7 Temmuz 2014'te Çin Dışişleri Bakanlığı'nun yayınladığı resmi yazıda, Filipinler'in açtığı davanın UAD'de görüşülmesi "BMDHS kapsamı dışındadır ve Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanmasıyla ilgili değildir" şeklinde belirtir (FMPRC 2014: <https://www.fmprc.gov>). Hatta bildiriye Çin'in Filipinler'in iddia ve söylemlerinin "hem tarihi hem de Çin'in GÇD üzerindeki egemenliklerini değiştirmeyeceğini" belirtmesi de dikkat çekicidir. Daha da ilginç olanı ise, GÇD Ulusal Çalışmalar Enstitüsü (NISCSS) Başkanı Wu Shicun, Çin'in Tahkim Davasına verdiği tepkiyi onayladığını çünkü 2006 yılında Çin Yönetiminin Sözleşme'nin 298. Maddesiyle ilgili herhangi bir tahkim davasının ve dolayısıyla UAD'nin verdiği kararın hariç tutulmasını belirttiğinin altını çizmiştir (Shicun, 2016). Sözleşme'nin 297. Maddesi: (UNCLOS 1982: 136)

"Ticari olmayan hizmette bulunan devlet gemileri ve hava araçları tarafından gerçekleştirilen askeri faaliyetler dahil askeri faaliyetler ile ilgili anlaşmazlıklar ve bir mahkeme veya mahkemenin yargı yetkisi dışında bırakılan egemenlik haklarının veya yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili kanun uygulama faaliyetlerine ilişkin anlaşmazlıklar kapsam dışındadır"

hükmüne rağmen, davanın UAD'de kabul görmesi ve hatta Filipinler lehine sonuçlandırılmış olması da uluslararası hukuk metinlerindeki bu muğlaklığın ve yoruma açık olmasının bir sonucudur.

Bu doğrultuda GÇD üzerindeki tartışmalı adalar sorunun barışçıl şekilde çözülmesini beklemek çok rasyonel gözükmemektedir. ABD, denizlerin özgürlüğünden yararlanan en büyük devlet olduğu için bu davada Filipinler lehine çıkan bu kararın aslında Amerikan çıkarlarına uygun olduğu bilinmektedir. Ayrıca Amerika, GÇD'de Çin'in herhangi bir uzatılmış MEB iddiasını kabul etmiyor çünkü buna açıkça izin vermek bölgede statükonun da değişmesi anlamına gelecektir. Bu nedenle ABD, her zaman "dünyanın her yerinde yaptığımız gibi, uluslararası hukukun izin verdiği her yerde uçacağını, yelken açacağını ve faaliyet göstereceğini" beyan etmekte ve Çin'i UAD'nin verdiği karar uymaya ve buna uygun hareket etmeye ve tarihsel iddialarından vazgeçmeye çağırmaktadır (Shi 2015: 1).

5. Sonuç

Teoloji ve Hukuk alanında başlayan hermeneutik çalışmaları, Çeviribilim, Sosyoloji, Edebiyat, Felsefe ve Tarih gibi sayısız birçok temel sosyal bilimlerde de ağırlık kazandığı çalışmada görülmüştür. Ancak sosyal bilimlerde daha fazla öznel yargılar geliştiren hermeneutik yaklaşımın pozitivist yorumsamacı yaklaşımıcılar tarafından eleştirildiği görülmektedir. Yorumlamada nesnelliğin sağlanıp sağlanamayacağı tartışması, günümüze kadar devam etmiştir ancak hermeneutik bu süreç içerisinde önce bilimsel bir çerçeve kazanmış sonra da felsefi bir zemine oturtulmuştur. Günümüzde ise Gadamer'in açtığı yoldan ilerleyen post-modernler, yazarın ölümünü ilan ederek çok daha farklı yorumlara ulaşabilmektedirler.

Uluslararası İlişkiler disiplininin alanı çok geniştir. Disiplin içerisinde birçok alt yapının yer alması ve bu alardaki her birinin tarihsel ve felsefi bir süreç içinde inşa edilmesi, hermeneutiğin de Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde değerlendirilmesi gerektiği bu çalışmada öncelikle varılan sonuçlardan birisidir. Gramatik yöntemin daha çok benimsenmesinin beklendiği Hukuk alanında yer alan sözleşme ya da diğer yasal metinlerin aslında yoruma açık olduğu ve muğlak ifadeler de içerdiği çalışmada ulaşılan diğer bir sonuçtur. Bundaki temel amaç ise, güç-iktidar ilişkisi altında

değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çin'in sistem içerisinde giderek güçlenmesi, uluslararası mal ve enerji ticaretinden hayati bir role sahip olan GÇD üzerindeki egemenliği artıracak rezvinyonist bir yaklaşım içerisine girmesine neden olmuştur. ABD'nin küresel çıkarlarına zarar verecek bu gelişme, ABD'yi soruna savaşız bir şekilde dahil etme arayışına sokmuştur. Bu sayede bölgedeki müttefiki Filipinler ile ortak hareket ederek, tartışmalı adalar sorunu UAD'ye taşındığı sonucuna varılmıştır. Böylece ABD, küresel yargı sistemindeki etkisini kullanarak kararın kendi lehine çıkacak şekilde sonuçlanmasını sağlamıştır. ABD, uluslararası hukuk kuralları doğrultusunda Çin'in egemenlik iddia ettiği denizlerde savaş gemileri de dahil olmak üzere seyrüsefer hakkını kullanabilmektedir.

UAD yargıçları tarafından alınan kararın BMDHS'ye dayandırıldığı Maddelerde yer alan sorunların iyi niyetle çözülmesi gerektiği gibi yaptırım gücü olmayan ya da oldukça muğlak olması, alınan kararların da tartışmaya açık olmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle Çin yönetiminin Sözleşme'nin 298. Maddesiyle UAD'nin kararı ele almasının bile hukuk dışı olduğunu belirtmesi, tahkim davasının meşruiyetini bile sorgulattır nitelikte olduğu çalışmada görülmüştür. Ayrıca alınan kararın bölgede Çin lehine gelişen mevcut statükoyu değiştirme gücünden yoksun olması, herhangi bir yaptırım gücünün de olmaması da ayrıca üzerinde düşünülmesi gereken hususlardır.

Sonuç olarak, eleştirel tüm yaklaşımlarda önemli bir çıkış noktası olan yorumlama sanatı, sosyal bilimlerde en önemli fikir geliştirme araçlarından biridir. Özne-nesne arasındaki ilişkileri anlayabilme ve yorumlama durumu, Uluslararası İlişkiler gibi birçok disiplinde giderek daha fazla kullanılmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmada, hermeneutik ile uluslararası ilişkiler arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu Hukuk alanındaki bir tahkim davası üzerinden gösterilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Ağcan, A. M. (2014). "Sosyal Bilimler Felsefesi ve Uluslararası İlişkiler Teorisi", İç. Enver Balta (Ed.), *Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler*, İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 77-106
- Akın, A. (2015). "Çeviride Yeni Yorumbilimsel Paradigmanın Çeviri Sürecine Bakışı ve Yabancılaştırma Yönetiminin Yeniden Yorumlanması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), ss. 7-15.
- Alpyağıl, R. (2003). *Kimin tarihi? Hangi hermenötik? Kuran'an'ı anlama yolunda felsefi denemeler*, İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Beckman, R. 2011. China, UNCLOS and the South China Sea. Asian Society of International Law Third Biennial Conference Beijing, China 27-28 August 2011.
- Bouchat, C. J. 2013. Dangerous Ground: the Spratly Islands and the U.S. Interests and Approaches. Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press Report, 1-160.
- Broderick, K. 2015. Chinese Activities in the South China Sea: Implications for the American Pivot to Asia. Project 2049 Institute: 1-18.
- Burchill, S. & Linklater, A. (2013). "Açıklayıcı ve İnşacı Teori". Çev. Muhammed A. Ağcan ve Ali Aslan, İç. Scott Burchill vd. (Eds.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul: Küre Yayınları, ss. 31-35.
- Çağıl, O. M. (1966). *Hukuka ve Hukuk İlmine Giriş*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Çelik, S. K. (2001). "Burjuva Düşüncesinin Antinomileri: Batı Metafiziğini Yorumsamacılıkla Aşmak Mümkün mü?", *Praksis*, 3, ss. 26-82.
- Demir, Ö. (2015). *Bilim Felsefesi*. Bursa: Sentez Yayımcılık.
- Devetak, R. (2013). "Eleştirel Teori", Çev. Muhammed A. Ağcan ve Ali Aslan, İç. Scott Burchill vd. (Eds.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul: Küre Yayınları, ss. 217-229.
- Durdu, Z. (2006). "Frankfurt Okulu'nun Sosyal Bilim Anlayışı", *Ege Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 15, ss.

15-32.

- Dutton, P. 2011. Three Disputes and Three Objectives: China and the South China Sea. *Naval War College Review*, 64 (4): 42-67.
- Erzıkan, H. N. (2006). "Aristotelesçi Sosyal Bilim Anlayışı, Pozitivizm ve Hermeneutik", *SDÜ Felsefe Bölümü Dergisi*, 2, ss. 3-16.
- FMPRC (2014). Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China Is Authorized to Release the Position Paper of the Government of the People's Republic of China on the Matter of Jurisdiction in the South China Sea Arbitration Initiated by the Republic of the Philippines, 2014/12/07, https://www.fmprc.gov.cn/nanhai/eng/snhwtlcwj_1/t1368899.htm (accessed 28 July 2019).
- Görener, İbrahim. (2006). "Modern yorum bilimin kavramsal Çerçevesi ve Bunun Kur'an Tefsiri ile Doku Uyuşması Sorunu", *İslami Araştırmalar Dergisi*, 19 (1), ss. 69-75.
- İşıktaç, Y. & Metin, S. (2003). *Hukuk Metodolojisi*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Kasım, K. 2015. Turkey-Taiwan Relations in the Context of Turkey's Asia Pacific Policy. *Uluslararası İlişkiler*, 12 (45): 83-100.
- Kaya, S. (2008). "Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivist Yaklaşımlar". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63 (3), ss. 83-111.
- Keçelioğlu, E. (2012). Ceza Hukukunda İçtihadın Sınırı, Yorum ve Kıyas, *TAAD* 3 (11), ss. 77-100.
- Keskin, Y. B. & Serbestoğlu, İ. (2017). Siyaset-Mezhep İlişisine Dair Teorik Bir Çalışma: 1979 İran İslam Devrimi Sonrası Bahreyn Krallığı Örneği. (İçinde) *New Trends on Social and Liberal Sciences*, Zafer Gölen, İbrahim Serbestoğlu (Ed.). Gece Kitaplığı, Ankara, s. 331-339
- Kılıç, M. (2010). "Anlamanın İnşası ve Anlama Etkinliği Bağlamında Geleneğin Sorunsallaştırılması", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, ss. 117-126.
- Kılıç, M. (2011). "Hukuksal Yorumun Filolojik Yorumbilimsel Bağlamı", *SDÜ İİBF Dergisi*, 16(1), ss. 63-78.
- Kırca, C. (2010). "Kur'an'ı Anlama Sorunları ve Yöntemleri". *Bilimname*, 26 (1), ss. 7-24.
- Kızılçelik, S. (2004). *Sosyal Bilimleri Yeniden Yapılandırmak*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Kim, J. 2015. Territorial Disputes in the South China Sea: Implications for Security in Asia and Beyond. *Strategic Studies Quarterly*: 107-141.
- Kingdon, E. 2015. A Case for Arbitration: The Philippines' Solution for the South China Sea Dispute. *B.C. Int'l & Comp. L. Rev.* 129: 129-157.
- Knutsen, L. T. (2015). *Uluslararası İlişkiler Teorisi Tarihi*, Çev: Mehmet ÖZAY, İstanbul: Açılım Kitap.
- Küçük, M. (2015). "Uluslararası İlişkilerde Sosyal İnşacılık". R. Gözen (Ed.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri* (325-376) İçinde. İstanbul: İletişim Yayıncıları.
- McDevitt, M. 2014. The South China Sea: Assessing U.S. Policy and Options for the Future. CNA Occasional Paper.
- Neuman, W. L. (2009), *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*, Çev: Sedef ÖZGE, İstanbul: Yayınodası.
- Nguyen, D. M. 2005. Settlement of disputes under the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea The case of the South China Sea dispute. UN-Nippon Foundation Fellowship on the Law of the Sea Report: 1-76.
- Özekes, M. (2017). *Temel Hukuk Bilgisi*. Yetkin Basımevi: Ankara.
- Öztürk, E. (2013), "Sosyolojide Nesnellik Sorunu Bağlamında Max Weber'in Pozitivizm-Hermeneutik İkiliğini Aşma Girişimi", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), ss. 196-244.
- Palmer, E. R. (1969). *Hermeneutics*, Evanston: Northwestern University Press.
- Palmer, E. R. (2008). *Hermenötik*. İstanbul: Ağaç Kitapevi.

- Poling, G. B. 2013. *The South China Sea Focus: Clarifying the limits of Maritime Dispute*. Center for Strategic and International Studies: Washington.
- Sarup, M. (2004), *Post-yapısalcılık ve Post-modernizm*, Çev: Abdülbaki GÜÇLÜ, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Saygın, T. (2009), "Sosyal bilimlerin doğası ve hermeneutik". *VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi, "Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar"*, 6. *Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı*, ss. 101-111.
- Schrag, O. C. (2006), *Heiddegger Felsefesinde Fenomenoloji, Varlıkbilim ve Tarih*, Çev: Serdar ŞEN, ÇTTAD 13, ss. 205-215.
- Shi, C. X. 2015. *UNCLOS and China's Claim in the South China Sea*. The Centre for Defence and Strategic Studies of Australian Defence College.
- Shicun, W. 2016. *China is Right to Say No to the South China Sea Ruling*. NISCSS 27 July 2016 http://en.nanhai.org.cn/index.php/Index/Research/paper_c/id/112.html (accessed 20 September 2016).
- Swaine, M. D. 2013. *China's Maritime Disputes in the East and South China Seas*. U.S.-China Economic and Security Review Commission: 1-12.
- Şişman, M. (1998), "Eğitim Yönetiminde Kuram ve Araştırmada Alternatif Paradigma ve Yaklaşımlar", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16, ss. 387-393.
- Tannenbaum, G. D. & Schultz, D. (2013), *Siyasi Düşünce Tarihi*, Çev: Fatih DEMİRCİ, Ankara: Liberte Yayın Grubu.
- Taslaman, C. (2008), *Kuantum Teorisi Felsefe ve Tanrı*, İstanbul: İstanbul Yayınevi.
- Tatar, B. (1999), *Felsefi Hermenötik ve Yazarın Niyeti: Gadamer Versus Hirsch*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Thompson, W. K. (1994), *Farhers of International Thought*, London: State University Press.
- Toprak, M. (2003). *Hermeneutik (Yorum Bilgisi) ve Edebiyat*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Ulusoy, Ü. H. (2013). "Uluslararası Hukuk Açısından Libya ve Suriye Örneğinde Koruma Sorumluluğu", *TAAD 4 (14)*, ss. 269-297.
- UNCLOS (1982). *United Nations Convention on the Law of the Sea*.
- Yalvaç, F. (2015). "Uluslararası ilişkilerde teori kavramı ve temel teorik tartışmalar", İç. R. Gözen (Ed.), *Uluslararası ilişkiler teorileri İstanbul: İletişim Yayınları*, ss. 31-63.
- Yılmaz, E. A. & Orhan, I. (2015). "Nikaragua Divan Kararları Işığında Kuvvet Kullanma ve Meşru Müdafaa Sorunu", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi Cilt,13 (2)*, ss. 151-166.
- Yüksel, M. (2013), "Bilim Felsefesi ve Sosyal Teori Bağlamında Hukuk Öğretimine Bakmak", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(2),ss.1-8.

